

شرایط بهره‌وری از هدایت قرآن

بهره‌مندی بهینه از انواع هدایت‌های کتاب‌های آسمانی در گرو داشتن شرایط خاصی است که برخی از آنها را یادآور می‌شویم..

بهره‌مندی بهینه از انواع هدایت‌های کتاب‌های آسمانی در گرو داشتن شرایط خاصی است که برخی از آنها را یادآور می‌شویم:

برخورداری از فطرت سالم توحیدی

هدف وحی آسمانی، بالندگی فطرت و شکوفاسازی آن است؛ &#171؛ ویتھیروا لهم دفائن العقول». (1) دارندگان فطرت سالم از آن بهره‌مند و با شنیدن صدای توحیدی‌اش اشک شوق می‌ریزند و تبهکاران فطرت برگشته از آن نوای الهی محروم و به همان فرآورده‌های مادی مغرورند و به جای اشتیاق به نور علم خدایی، در حجاب علم بشری مستان و خرامان به سر می‌برند و خفتگانی‌اند که فقط با مرگ بیدار می‌شوند؛ &#171؛ الناس نیام فإذا ماتوا انتبهوا». (2)

سبب افسردگی شمع‌فروزان فطرت گناه است که در دل را می‌بندد. پس نه راهی برای بیرون رفتن تباهی است و نه جایی برای ورود فروغ الهی؛ أفلا یتدبّرون القرآن أم علی قلوب أقفالها. (3) دارندگان فطرت سالم در پیشگاه وحی شادمانند؛ و الذین اتیناهم الکتب یتفرحون بما أنزل إلیک. (4) در مقابل، آنان که تبهکارانه شعاع فطرت را خاموش کردند، به همان دانش محدود بشری خرسندند؛ فلما جائتھم رسلهم بالبینات فرحوا بما عندهم من العلم و حاق بهم ما کانوا به یتستھزون. (5) کسانی که در پرتو تزکیه نفس به فلاح رسیده‌اند، به فرمان إذا قرء القرآن فاستمعوا له و أنصتوا (6)، هشیارانه گوش فرا می‌دهند و آنان که با پنهان کردن نفس در گور آرمان، گرفتار خبیثه و خسارت شده‌اند، به مصداق و اِتی کلما دعوتهم لتغفر لهم جعلوا أصابعهم فی اذانهم و استغشوا ثیابهم و أصروا و استکبروا استکباراً، (7) به کلام الهی گوش نمی‌دهند و فقط صوت نفس مسؤل یا امار به زشتی را می‌شنوند که آشکارترین مصداق انکرالاصوات است و اصغاء و انصات آنان از محدوده صداهای برآمده از هوا و صوت صاعد از هوس بیرون نخواهد بود و این جمود، محصول اتخاذ خداگونه هواست؛ أفرأیت من اتخذ الهه هواه. (8)

پناهنده شدن به حریم امن

برای بهره‌برداری صحیح از قرآن کریم، نه تنها پرهیز از گناهان بایسته است، بلکه همزمان با تلاوت آمیخته با تدبّر، باید از هجوم غافلگیرانه شیطان که همواره در کمین راهیان صراط مستقیم است؛ لأقعدنّ لهم صراطک المستقیم (9) آگاه و هوشیار بود و به خدای سبحان پناه برد؛ فإذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم. (10) برای راهیان راه خدا استعاذه از شیطان لازم و برای واصلان قرب الهی استعاذه از خدا به خدا واجب است که شیطان را در قلمرو مخلصین راهی نیست. چون اهریمن همانند فرشته به مجرد عقلی راه ندارد و جز مجرد وهم و خیال، طرفی نمی‌بندد. پس توان وسوسه منطقه تجرد عقلی را ندارد و خطری برای دارندگان خلوص محض نیست، مگر خطر احتراق به جلال حق که چاره‌ای جز التجا به جمال او نیست؛ &#171؛ أعوذ بک منک». (11) گفتنی است: توحید ناب برای هر موحدی دژ محکمی است که دژبان آن خدای قدیر است؛ &#171؛ کلمة لا إله إلا الله حصنی» و هر متحصنی که در حصن حصین الهی وارد شود، از گزند دسیسه و آسیب وسوسه در امان خواهد بود.

برخورداری از تقوای جامع

تقوای فطری و عملی، شرط بایسته بهره‌مندی از هدایت قرآن کریم است. زیرا انسان، دشمنی سرسخت چون ابلیس دارد؛ إته لکم عدوّ مبین. (12) شیطان دشمنی است که انسان‌ها را می‌بیند و آنها را می‌پاید و از جایی که گمان نمی‌برند، به آنان حمله می‌کند، ولی انسان‌هایی که در معرض وسوسه و آسیب شیاطین هستند، ابلیس و جنود او را نمی‌بینند؛ إته یریکم هو و قبیله من حیث لا ترونهم. (13) در این صورت هیچ پناهگاهی جز استعاذه به ذات اقدس الهی نیست؛ و إما ینزغتنک من الشیطان نزع فاستعذ بالله. (14) خدای سبحان این پناهگاه محکم را به رهروان راه قرآن شناسانده است؛ فإذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم (15) و تنها اوست که می‌تواند انسانها را از گزند شیاطین نگهدارد. زیرا خداوند، شیطان و جنودش را می‌بیند، ولی آنها خدا را بر اثر خودبینی نمی‌بینند؛ و هو القاهر فوق عباده و یرسل علیکم حفظة. (16) انسان در پناه ایمان و عمل صالح به آن حفاظ الهی دست می‌یابد و از انحراف و اعوجاج و پیروی از وسوسه‌های شیطانی ایمن می‌ماند.

پاکی دل

خدای سبحان راه دستیابی به مراحل والای قرآن را طهارت دل می‌داند؛ إته لقرءان کریم* فی کتاب مکنون* لایمسه إلا المطهرون. (17) مرجع ضمیر در &#171؛ لا یمسه» اگر کتاب مکنون باشد، مراد از &#171؛ مس» همان مساس عقلی و قلبی و مراد از طهارت، پاکی باطن است که به گواهی آیه شریفه إتما یرید الله لیذهب عنکم الرجس أهل البیت و یتطهرا (18)، پاکدلانی که به نحو کمال و

تمام با کتاب مکنون در ارتباطاند، اهل بیت عصمت و طهارت(علیهمالسلام) هستند.
رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امامان(علیهمالسلام) در همه مراحل قرآن حضور و ظهور دارند و میان آنان و همه مراحل قرآن هماهنگی بلکه یگانگی است؛ چنان که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «إني تارك فيكم الثقلين... كتاب الله و عترتي أهل بيتي... لن يفترقا...« (19) امیرمؤمنان (علیهالسلام) فرمود: «و جعلنا مع القرآن و جعل القرآن معنا، لا نفارقه و لا يفارقنا.« (20)

- 1 - نهج البلاغه، خطبه 1.
  - 2 - بحارالأنوار، ج 4، ص 43.
  - 3 - سوره محمد صلی الله علیه و آله و سلم، آیه 24.
  - 4 - سوره رعد، آیه 36.
  - 5 - سوره غافر، آیه 83.
  - 6 - سوره اعراف، آیه 204.
  - 7 - سوره نوح، آیه 7.
  - 8 - سوره جاثیه، آیه 23.
  - 9 - سوره اعراف، آیه 16.
  - 10 - سوره نحل، آیه 98.
  - 11 - کافی، ج 3، ص 324.
  - 12 - سوره یس، آیه 60.
  - 13 - سوره اعراف، آیه 27.
  - 14 - سوره فصلت، آیه 36.
  - 15 - سوره نحل، آیه 98.
  - 16 - سوره انعام، آیه 61.
  - 17 - سوره واقعه، آیات 79 - 77.
  - 18 - سوره احزاب، آیه 33.
  - 19 - بحارالأنوار، ج 2، ص 100.
  - 20 - کافی، ج 1، ص 191.
- هدایت در قرآن، ص 203-207.